

CLASICI AI LITERATURII UNIVERSALE

ANNE BRONTË

Agnes Grey

Traducere din limba engleză

ADINA IHORA

Prefață

MAY SINCLAIR

CORINT

Redactare: ELENA ANCA COMAN
Corectură: LUIZA VESCOVICI
Tehnoredactare computerizată: MIHAELA CIUFU

Designul copertei: ANDREEA APOSTOL
Ilustrația copertei: MARIA FORTUNY I MARSAL,
detaliu din *Femeie care citește pe o bancă* (f.a.)

Anne Brontë
AGNES GREY

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin
GRUPULUI EDITORIAL CORINT.
CORINT este marcă înregistrată.

ISBN: 978-606-8723-67-9

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BRONTË, ANNE

Agnes Grey / Anne Brontë;

trad.: Adina Ihora. - București: Corint Books, 2016

ISBN 978-606-8723-67-9

I. Ihora, Adina (trad.)

821.111-31=135.1

PREFAȚĂ

Dacă este să respectăm canoanele tradiției, este potrivit și firesc ca romanele lui Anne Brontë¹ să urmeze după *La răscruce de vânturi*, *Jane Eyre* și celelalte. Surorile Brontë au creat această tradiție: s-au strâns laolaltă și au refuzat să fie despărțite. Despre Charlotte s-ar putea spune că a promovat în fața publicului romanele surorii ei mai tinere,² un public care primise cu enorm entuziasm romanele sale și care a acceptat-o mai apoi pe Emily, la recomandarea surorii sale, cu o oarecare rezervă. Chiar și în zilele noastre, în cea de-a doua decadă a secolului al XX-lea, este ca și cum ar continua să-și exercite influența asupra delicatei Anne și ar dori să ne-o impună.

În fața acestei tenacități aproape supranaturale, a acestei perseverențe de dincolo de mormânt, ar fi indecent să ne întrebăm dacă există vreun motiv, în afara tradiției pioase, pentru care romanele lui Anne Brontë să fie readuse în actualitate. Haidеți, însă, să admitem că ar exista.

Putem aborda problema în două moduri: ce reprezintă Anne Brontë (în afara acestei tradiții pioase)? Și: ce loc ocupă ea în literatură?

Iar dacă am fi nevoiți să recunoaștem (iar eu consider că suntem) că nu ocupă niciunul cu excepția celui, consfințit și umil, oferit de sora ei, tot mai rămâne loc pentru indulgența și considerația noastră.

¹ Cea mai mică dintre surorile Brontë nu a publicat niciodată sub nume propriu în timpul vieții, ci doar sub pseudonimul masculin Acton Bell (n. ed.).

² Cea de-a doua ediție a romanului pe care îl publicăm aici a apărut în 1850, la un an de la moartea autoarei, fiind îngrijită de Charlotte Brontë, care s-a ocupat de corectarea anumitor greșeli evidente ale primei ediții din 1847, dar care a făcut modificări care nu sunt considerate canonice. Ca și în cazul primei ediții, romanul lui Anne a apărut la finalul celui scris de Emily Brontë (care semna Ellis Bell), *La răscruce de vânturi* (n. ed.).

Anne Brontë *reprezintă* ceva, de nu ar fi decât condiția mizeră și frământată a femeilor născute în epoca victoriană, înainte de vremea lor. Toți copiii Brontë s-au născut înainte de vremea lor, chiar și Branwell¹ care (la sfârșitul anilor 1880 și începutul anilor 1890) ar fi găsit numeroase persoane care să-i tolereze „greșelile”, pe când în secolul al XX-lea, suferind de o frumoasă și pronunțată „nevroză”, ar fi făcut obiectul venerației psihologilor și psihoterapeuților vremii. Criticii noștri, în toleranța lor nemărginită, ar fi putut chiar găsi un loc pentru „poezia” lui Branwell.

În ceea ce o privește pe Anne, deși în multe privințe era femeia ultra-victoriană tipică, rigidă în puritanismul său, dar, în același timp, impregnată de sentimentalismul specific epocii, Anne aparține – mai mult decât Charlotte, mai mult decât Emily – secolului al XX-lea. Când fac această afirmație, mă gândesc la spiritul și esența operei sale, nu la forma acesteia și nici la conținut. În privința emoțiilor, nu poate exista comparație între torentele de lavă fierbinte ale lui Charlotte și revărsarea placidă din scrierile lui Anne. Chiar și așa, Agnes Grey este doar o Jane Eyre neconturată, nevolnică, sfioasă și lacrimogenă. Este, până în cele mai mici detalii, un exemplu onest și explicit de femeie asuprită și frustrată care se frământă în insuportabila ei închisoare. Faptul că este și o creatură oarecum felină, precum și o pedantă îngrozitoare, mai degrabă ajută decât constituie un obstacol pentru verosimilitatea *rb lu îi* ei.

Agnes, asemenea oricărei victoriene tipice, poate părea că suferă în taină și sub necesitatea supunerii, pe când Jane este într-o revoltă fățișă. Și Agnes se revoltă, însă: o revoltă izbucnită în interiorul ei și care nu se vede, căci este ascunsă sub masca inocenței sale care este, totodată, și inocența lui Anne. Cu toată rigiditatea și pietatea ei severă, Anne Brontë rămâne o exponentă a drepturilor femeii, a dreptului acesteia la propriul loc sub soare, a dreptului de a iubi, a dreptului de a-și manifesta iubirea – în literatură, în orice caz – așa cum consideră ea potrivit. Pentru ca intențiile lui Anne să fie absolut

¹ Patrick Branwell Brontë (1817–1848), pictor și scriitor englez, unicul fiu al familiei Brontë și fratele scriitoarelor Charlotte, Emily și Anne. Poet și pictor destul de talentat (poeziile sale au fost publicate înaintea celor ale surorilor sale), Branwell a căzut pradă alcoolismului și dependenței de droguri (opiu) (n. tr.).

onorabile, intervine și spiritul secolului al XX-lea. În *Agnes Grey* acesta este un spirit trist și părăsit în uitare, supus și aproape mut, o voce tânguitoare mai degrabă decât o predică în pustiu; este, însă, prezent.

În *Necunoscuta de la Wildfell Hall*, însă, strigătul devine răsunător. Nu mai poate fi vorba despre supunere, căci iese la iveală nemulțumirea și personajul aspiră la o revoltă violentă. Anne Brontë contestă toate dogmele și tradițiile victoriene. De fapt, ea se opune (deși mai degrabă ar fi murit decât să recunoască acest lucru) legilor care guvernează căsătoria. Doamna Huntingdon este, dacă nu prima, atunci una dintre cele dintâi femei dintr-o lungă succesiune de eroine moderne care se pregăteau să apară.

Anne Brontë abordează problema cu o degajare și o îndrăzneală față de care tentativele cele mai îndrăznețe ale surorilor ei par lipsite de curaj și timorate. Nimic nu se compară cu aceste femei delicate, oprimate și sfioase atunci când este nevoie de un act de curaj. Anne procedează cu o *naïveté*¹, o modestă *insouciance*² necunoscute femeilor cu un robust simț al umorului și cu obișnuința de a spune lucrurilor pe nume. În aparență, ea nici nu-și dă seama că procedează în felul acesta, că modul în care se comportă este, cel puțin, neobișnuit, ca să nu spunem de-a dreptul revoluționar.

Anne Brontë nu manifestă niciun fel de violență. Când trânteste ușa dormitorului doamnei Huntingdon, ea trânteste, de fapt, ușa în fața societății, a tuturor normelor morale și convențiilor existente în acea perioadă. O puteți vedea stând liniștită, în afara tuturor, cu un aer integru, cu mâinile împreunate în poală și asigurând-o pe doamna Grundy³ că nu știe nimic despre vreo ușă trântită, că nu s-a auzit niciun zgomot și nu s-a făcut niciun fel de deranj.

¹ „Naivitate” (fr. în original) (n. tr.).

² „Inconștiență, nepăsare” (fr. în original) (n. tr.).

³ Doamna Grundy reprezintă personificarea bunelor moravuri convenționale și a formalismului, a tiraniei buneii-cuviințe mic-burgeze. Este prezentată în piesa lui Thomas Morton, *Speed the Plough* (1798), unde însă nu are nicio replică, ci apare doar în referirile celorlalte personaje care se tem că ea ar putea să le dezaprobe comportamentul. Personajul a devenit atât de celebru, încât în limba engleză termenul *gru ȳ sm* desemnează aderarea pudică la morala convențională, în special în ceea ce privește normele de conduită (n. ed.).

Și chiar așa este. Dacă n-ar fi existat acea ușă trântită, prima care a fost vreodată trântită în literatură engleză, dacă n-ar fi fost zgomotul acela neașteptat și răsunător, în numeroasele pagini ale romanului lui Anne nu ar fi existat senzații tari. De niciun fel. Este o carte înșelătoare (datorită tradiției care stă la baza ei). Îmi amintesc și astăzi, după ani de zile, cât m-a dezamăgit. Recunosc, totuși, că dezamăgirea se referă, în principal, la titlul ales. *Necunoscuta de la Wildfell Hall* evocă un gen de fascinație a întunericului și a bântuirilor paranormale. Ani de zile înainte de a o citi, trăisem cu ideea fixă că deja *citisem* această carte, că era povestea unei case bântuite de un rău ereditar, un fel de prefigurare, inocentă și în maniera Brontë, a *Fantomelor* lui Ibsen, o poveste a cărei putere de a înfiora este inferioară, poate, numai celei din romanul *La răscruce de vânturi*. [...]

Necunoscuta de la Wildfell Hall a fost și va rămâne un roman remarcabil, dacă nu datorită conceperii, atunci datorită concepției sale; dacă nu datorită locului pe care-l ocupă în literatură, atunci datorită locului pe care l-a ocupat în timp. Este cea dintâi tentativă a romanului de la jumătatea epocii victoriene de a aborda, cu ceva care să se apropie cât de cât de o sinceritate îndrăzneată, relațiile unei soții revoltătoare cu un bărbat încă și mai revoltător. [...]

Când Anne are vreo intuiție, intuiția ei psihologică este superioară celei a lui Charlotte; numai că, din nefericire, ea este, în același timp, superioară capacității sale de a crea iluzia realității. Cu toate acestea, într-un fel sau altul, în pofida criticismului nostru, cu toate defectele și toată suficiența sa, cu toată plictiseala pe care o poate degaja uneori, romanul lui Anne reușește să se afirme. Poate nu prin el însuși, poate nici pentru el însuși. Dar, cu un aer vag profetic, situat între *Jane Eyre* și *La răscruce de vânturi*, el se afirmă drept cea dintâi apariție a romanului feminist modern pe care-l cunoaștem cu toții.

MAY SINCLAIR

TABEL CRONOLOGIC

1820: se naște, pe **17 ianuarie**, în sătucul Thornton din Yorkshire, Anne Brontë, mezină a familiei lui Patrick Brontë, un reverend englez de origine irlandeză, și a Mariei (născută Branwell). Anne avea patru surori mai mari – Maria (1813–1825), Elizabeth (1814–1825), Charlotte (1816–1855) și Emily (1818–1848) – și un frate, Patrick Branwell Brontë (1817–1848). Tatăl lui Anne, fiul unui țăran sărac din Loughbrickland pe nume Hugh Brunty, și-a schimbat numele în timp ce studia teologia la Cambridge, pentru că numele său de familie i se părea prea irlandez. Se pare că noul nume (ortografiat Brontë, pentru a arăta că are două silabe) ar fi fost ales în onoarea amiralului Horatio Nelson, întâiul duce de Bronté, învingătorul flotei franco-spaniole la Trafalgar. Anne este botezată pe **25 martie**, iar în **aprilie** familia se va muta în casa parohială Haworth, clădirea cu cinci camere în care Anne va trăi toată viața.

1821: moare, pe **15 septembrie**, Maria Branwell, mama lui Anne, din cauza unui cancer uterin. Mătușa maternă a copiilor Brontë, Elizabeth Branwell (1776–1842), se mută împreună cu familia cumnatului său, mai întâi, pentru a avea grijă de Maria, apoi pentru a crește copiii. Femeie riguroasă, care aștepta respect, nu iubire din partea nepoților săi, Elizabeth se pare că manifesta totuși mai multă afecțiune pentru Anne, favorita sa.

1825: pe **6 mai** moare cea mai mare fiică a familiei Brontë, Maria, în vârstă de 12 ani, apoi, pe **15 iunie** și Elizabeth, de numai 11 ani. Ambele se îmbolnăviseră de tuberculoză în internatul

unde învățau, Școala pentru Fiicele Clericilor din Cowan Bridge, ceea ce va face ca Patrick Brontë să ia decizia de a-și educa singur copiii acasă, cu ajutorul cumnatei sale. Anne studiază desenul și muzica (împreună cu Emily și Branwell ia lecții de pian cu organistul bisericii din Keighley și lecții de artă cu John Bradley). Toți copiii citesc Biblia și literatura antică clasică, dar și scrierile lui Shakespeare, Byron și Walter Scott, precum și articole din diversele reviste literare ale vremii.

1826: Branwell, în vârstă de nouă ani, primește drept cadou un set de soldăței de jucărie care vor deveni personaje principale în nenumăratele povești pe care copiii încep să le creeze, o adevărată ucenicie pentru viitoarele lor cariere literare. Treptat, ei își imaginează un regat, african, „Angria”, cu capitala în Verrepolis sau Verdepolis. Plini de creativitate, copiii își dezvoltă lumea fantastică: aceasta va avea regi, armate, eroi și răufăcători, școli și edituri care „publicau” ziare, reviste și cronici pe care copiii le scriau în carnețele atât de mici, încât scrisul nu putea fi descifrat decât cu ajutorul unei lupe.

1831: Emily și Anne se desprind de sora și fratele mai mari și își creează o lume fantastică proprie, Gondal. Cele două surori erau atât de apropiate, încât o prietenă a familiei le compara cu niște gemene.

1835–1837: Anne studiază la Roe Head, în Mirfield, taxele de școlarizare fiindu-i susținute de salariul lui Charlotte, care era profesoară în acel colegiu. Foarte conștiincioasă și hotărâtă să obțină instruirea necesară, ea este nevoită să se retragă după ce se îmbolnăvește de gastrită.

1839: din **aprilie** până în **decembrie** lucrează ca guvernantă pentru familia Ingham din Blake Hall, în apropiere de Mirfield. Copiii pe care îi are în grijă sunt răsfățați și Anne nu reușește să îi învețe mai nimic. Nemulțumiți de progresele progeniturilor, părinții o concediază pe Anne. Întâmplările traumatizante

trăite la Blake Hall vor deveni materia romanului *Agnes Grey*. Reîntoarsă acasă, face cunoștință cu William Weightman (1814–1842), noul ajutor al tatălui său, de care se pare că se îndrăgostește.

1840: în mai, devine guvernanta familiei reverendului Edmund Robinson, la Thorp Green Hall, o casă de țară confortabilă din apropiere de York care va fi descrisă în *Agnes Grey* sub numele de Horton Lodge.

1842: pe 29 octombrie moare Elizabeth Branwell.

1845: pe **11 iunie**, Anne își dă demisia din funcția de guvernantă a familiei Robinson din cauză că, se pare, aflase de relația dintre fratele său, Branwell, și soția reverendului Robinson, Lydia. În iulie va fi demis și Branwell, care fusese profesorul particular al fiului celui mare al familiei, după ce reverendul va afla de relația dintre acesta și soția sa.

1846: în **mai** Charlotte, Emily și Anne publică un volum colectiv de poezie, cu banii lăsați moștenire de mătușa lor. Temându-se că scrierile lor vor fi judecate diferit dacă se va afla că aparțin unor femei, cele trei își aleg pseudonimele sub care își vor publica mai apoi și romanele. Volumul *Poeme de Curren, Ellis și Acton Bell* se bucură de câteva recenzii favorabile, dar nu are parte de niciun fel de succes financiar (în 1846 se vând doar două exemplare). În august, poemul „Cele trei călăuze” al lui Anne este publicat în revista *Fraser's Magazine*, iar în decembrie, poemul „Cărarea cea îngustă” îi apare în *Fraser's Magazine* și în *Leeds Intelligencer*, tot sub pseudonimul Acton Bell.

1847: în **decembrie**, primul roman al lui Anne, *Agnes Grey*, va fi publicat de Thomas Newby într-o ediție în trei volume, dintre care primele două conțineau romanul *La răscruce de vânturi* al lui Emily. Deși Anne a fost prima care a scris un roman pentru a fi publicat, lucrările ei vor fi repede întrecute de cele ale surorilor sale, Charlotte și Emily, căci acestea erau cu mult mai dramatice.

- 1848:** cel de al doilea roman al lui Anne, *Necunoscuta de la Wildfel Hall* vede lumina tiparului în **iunie**. Pe **24 septembrie** Branwell moare de tuberculoză, iar pe **19 decembrie**, Emily este răpusă de aceeași boală.
- 1849:** Anne se stinge din viață pe **28 mai**, după ce o răceală contractată după moartea lui Emily se transformase în tuberculoză.

Capitolul I

CASA PAROHIALĂ

ÎN TOATE POVESTIRILE ADEVĂRATE GĂSIM ceva educativ; într-unele însă, comoara poate fi anevoie de găsit, iar atunci când este, totuși, descoperită, ea e atât de neînsemnată cantitativ, încât miezul uscat și zbârcit abia dacă merită efortul spargerii cojii. Dacă așa se va întâmpla și cu povestirea mea, nu sunt eu cea mai în măsură să judec asta. Uneori cred că le-ar putea fi utilă unora, iar pe alții i-ar putea amuza; dar să lăsăm să o judece lumea. La adăpostul anonimului, al lipsei de maturitate și al câtorva nume fictive, nu-mi este teamă să mă aventurez să scriu și le voi înfățișa cititorilor, cu deplină sinceritate, ceea ce nu i-aș destăinui nici celui mai bun prieten.

Tatăl meu, un preot din nordul Angliei, era, pe bună dreptate, respectat de toți cei care îl cunoșteau, iar în tinerețe dusesese un trai destul de confortabil datorită veniturilor provenite din modestele beneficii parohiale și de la o mică, dar comodă proprietate pe care o deținea. Mama, pe care o luase în căsătorie împotriva dorinței familiei ei, era fiică de moșier și o femeie curajoasă. În zadar i s-a tot spus că, dacă devenea soția unui preot sărman, trebuia să renunțe la caleașcă, la slujnica ei, la tot luxul și eleganța pe care i le oferea bogăția; dar pentru ea bogăție însemna să deții lucrurile de strictă necesitate sau nici măcar atât. O caleașcă și o slujnică erau niște avantaje minunate, dar, slavă Domnului, avea și ea picioare cu care să meargă și mâini cu care să se ocupe de treburile personale. O casă elegantă și domeniile vaste nu erau nici ele de disprețuit, însă prefera să locuiască într-o căsuță cu Richard Grey decât într-un palat alături de oricare alt bărbat din lume.

Văzând că argumentele sale nu-i serveau la nimic, tatăl ei le dădu, în cele din urmă, îndrăgostiților aprobarea să se căsătorească, dacă aceasta le era dorința, însă fiica sa avea să piardă, în acest caz, dreptul la orice parte din avere care i-ar fi revenit ca moștenire. Se aștepta ca acest lucru să potolească ardoarea celor doi, numai că se înșela. Tatăl meu știa prea bine cât de valoroasă era mama ca persoană, considerând-o o comoară în sine; iar, dacă mama ar fi consimțit să-i bucure inima umilă, el ar fi fost gata să o ia de soție indiferent de împrejurări. Mama, la rândul ei, ar fi muncit mai degrabă cu propriile mâini decât să fie despărțită de bărbatul iubit, pe care s-ar fi bucurat să-l facă fericit și care era deja una cu ea în inimă și simțire. Așa se face că averea mamei a ajuns să umfle punga unei surori mai înțelepte, care s-a măritat cu un bărbat bogat ca un nabab; spre uimirea, regretul și compasiunea celor care o cunoșteau, mama s-a dus să se izoleze în modesta casă parohială din cătunul pitit printre dealurile din... Cu toate acestea, dincolo de entuziasmul mamei și de capriciile tatei, cred că ați putea căuta de-a lungul și de-a latul Angliei și tot nu ați găsi un cuplu mai fericit.

Din cei șase copii pe care i-au avut, eu și sora mea Mary suntem singurele care au supraviețuit bolilor prunciei și ale primilor ani de viață. Eu, mai mică fiind cu vreo cinci sau șase ani decât sora mea, am fost întotdeauna privită ca *mezina* și răsfățata familiei: tata, mama și sora mea, toți se întreceau să mă răsfete, nu printr-o indulgență nesăbuită care să mă facă mofturoasă și de nestăpânit, ci prin bunătatea lor nesfârșită, care m-a făcut să devin prea neajutorată și prea dependentă, nepregătită pentru a înfrunta grijile și tumultul vieții.

Eu și Mary am fost crescute în cea mai strictă izolare. Mama, având o educație desăvârșită, fiind bine informată și dornică să se facă utilă, și-a asumat sarcina educării noastre în totalitate, cu excepția limbii latine – pe care tata s-a angajat să ne-o predea – așa că noi nu am mers niciodată la școală. Cum în vecinătate nu

mai aveam pe nimeni, singurele interacțiuni cu lumea constau din vreo reuniune sporadică la ceai la care participau fermierii mai de văză și comercianții din împrejurimi (asta doar ca să nu fim considerați prea înfumurați pentru a ne frecventa vecinii) și dintr-o vizită anuală la bunicul patern; chiar și acolo, singurele persoane pe care le întâlneam erau bunicul însuși, buna noastră bunică, o mătușă rămasă fată bătrână și vreo două sau trei doamne și domni în vârstă. Câteodată mama ne binedispunea cu istorioare și anecdote din tinerețea ei, care, deși ne amuzau copios, trezeau adesea – *în mine* cel puțin – dorința tainică de a cunoaște ceva mai mult din lumea în care trăiam.

Credeam că mama trebuie să fi fost foarte fericită în tinerețea ei, însă ea nu părea să regrete vreodată vremurile trecute. Tata însă, a cărui fire nu era nici liniștită și nici voioasă, se necăjea adesea peste măsură gândindu-se la sacrificiile pe care le făcuse pentru el iubita lui soție; astfel, de dragul ei și al nostru, își bătea capul născocind la nesfârșit planuri pentru sporirea micii sale averi. În zadar îl asigura mama că era cât se poate de mulțumită și că, dacă el ar reuși să pună ceva bani deoparte pentru copii, cu toții am avea din belșug tot ce ne trebuie atât în prezent, cât și în viitor; numai că economiile nu erau punctul lui forte. Nu ajungea să fie dator (în orice caz, mama avea mare grijă să nu se întâmple asta), însă atunci când avea bani, era musai să-i cheltuiască: îi plăcea să aibă o casă cu tot confortul, iar soția și fiicele sale să fie bine îmbrăcate și să nu ducă lipsă de nimic. Mai mult, avea o fire caritabilă și îi făcea plăcere să le ofere daruri celor sărmani, atât cât îi permitea buzunarul sau, după afirmațiile unora, chiar depășindu-și posibilitățile.

În cele din urmă, un bun prieten i-a sugerat o modalitate de a-și dubla averea dintr-o lovitură, iar ulterior de a continua să o sporească până la o valoare incalculabilă. Prietenul acesta era comerciant, un om cu spirit întreprinzător și cu un talent incontestabil, care se întâmpla să fie strâmtorat în demersurile sale

negustorești din lipsă de capital; îi propuse însă, cu generozitate, tatălui meu să-i ofere o parte bunicică din profiturile pe care urma să le obțină, dacă acesta ar fi binevoit să-i încredințeze sumele de bani de care se putea lipsi. La rândul său, prietenul credea că-i putea face tatălui meu promisiunea solemnă că, oricare ar fi fost suma de bani pe care acesta din urmă ar fi ales să i-o înmâneze, el avea să i-o dubleze. Micul nostru patrimoniu fu vândut în grabă și întreaga sa valoare – depusă în mâinile comerciantului prietenos, care, la fel de repede, purcese la încărcarea mărfii pe un vas și la pregătirea călătoriei sale de afaceri.

Tata era încântat, iar noi de asemenea, date fiind perspectivele noastre luminoase. Pentru moment trebuia, ce-i drept, să ne limităm la venitul său modest de preot, însă tata considera că nu era necesar să ne restrângem, grijulii, cheltuielile doar la atât. Așa se face că, având un cont deschis la prăvălia domnului Jackson, altul la prăvălia domnului Smith și un al treilea la cea a domnului Hobson, trăiam chiar mai confortabil decât înainte. Mama era de părere că ar fi fost mai bine să nu exagerăm cu cheltuielile, pentru că perspectivele de a ne îmbogăți erau, în definitiv, foarte precare, iar dacă tata ar fi lăsat în grija ei administrarea venitului de care dispuneam, nu s-ar fi simțit strâmtorat în niciun moment; însă în această privință el era incorigibil.

Câte momente fericite am petrecut, eu și Mary, stând și lucrând la gura focului sau plimbându-ne pe dealurile pline de vegetație, lenevind sub salcia plângătoare (singurul copac mai impozant din grădina noastră), discutând despre fericirea pe care aveam să o trăim, noi însene și părinții noștri, despre ceea ce vom face și vom vedea, și vom deține; nu aveam alt temei mai solid pentru eșafodajul considerabilei noastre bunăstări viitoare decât bogățiile care așteptam să ne inunde în urma succesului speculațiilor întreprinse de destoinicul comerciant. Tata se comporta aproape la fel ca noi, doar că se prefăcea că nu tratează prea serios problema; își exprima mărețele speranțe și așteptările optimiste prin glume și remarci amuzante, pe care

le găseam de fiecare dată extrem de inteligente și agreabile. Mama râdea, încântată să-l vadă atât de optimist și de fericit, continuând însă să se teamă că pusese prea mult suflet în această chestiune. Odată chiar am auzit-o șoptind, pe când păreasa încăperea: „Să dea Domnul să nu fie dezamăgit! Nu știu cum va face față!”

Și dezamăgit a fost, chiar foarte tare. Vestea că vasul în care se afla întreaga noastră avere fusese avariat și se scufundase în mare cu marfa pe care o transporta, inclusiv cu câțiva membri ai echipajului și cu nefericitul comerciant cu tot căzu ca un trăsnet asupra noastră. Am fost îndurerată pentru tata și am suferit din cauză că toate castelele de nisip pe care le clădiserăm se prăbușiseră, însă, dată fiind capacitatea de adaptare proprie tinereții, mi-am revenit curând din șoc.

Cu toate că avea și bogăția farmecul ei, sărăcia nu înspăimânta o fată lipsită de experiență ca mine. Ba chiar, ca să fiu sinceră, găseam ceva exaltant în ideea de a ajunge la ananghie și de a fi nevoiți să ne descurcăm cu propriile resurse. Mi-aș fi dorit ca tata, mama și Mary să fi gândit la fel ca mine. Atunci, în loc să fi deplâns nenorocirile din trecut, ne-am fi pus pe treabă cu entuziasm și le-am fi remediat; cu cât ar fi fost dificultățile mai mari, cu cât ar fi fost mai severe privațiunile din prezent, cu atât ar fi trebuit să fie mai mari bucuria de a le îndura pe cele din urmă și forța necesară pentru a ne lupta cu cele dintâi.

Mary nu se plângea, dar se frământa încontinuu, gândindu-se la nenorocirea care ne lovise, și a căzut într-o stare de descurajare din care, cu toate strădaniile mele, nu am reușit să o scot. Mi-era cu neputință să o fac să privească partea bună a lucrurilor, așa cum făceam eu; iar mie mi-era atât de teamă să nu fiu acuzată de frivolitate copilărească sau de nepăsare prostească, încât am păstrat cu grijă, doar pentru mine, majoritatea ideilor mai bune și concluziilor mai optimiste, știind bine că acestea nu aveau să fie apreciate.

Mama nu se gândea decât cum să-l consoleze pe tata, cum să ne plătim datoriile și să ne restrângem cheltuielile prin orice

mijloace, însă tata era cu desăvârșire copleșit de acea calamitate: sănătatea, puterile și moralul i s-au năruit în urma loviturii și nu a mai reușit niciodată să-și revină. În zadar încerca mama să îl încurajeze făcând apel la credință, la curajul lui, la afecțiunea pe care o nutrea pentru ea și pentru noi. Afecțiunea aceasta îl chinuia, de fapt, cel mai tare: de dragul nostru dorise el atât de mult să-și sporească averea, urmărirea interesului nostru îi luminase speranțele și tot acesta adăuga atâta amărăciune nefericirii sale din prezent. Îl chinuia remușcarea de a nu fi luat în seamă sfatul mamei mele, care l-ar fi scutit măcar de povara suplimentară a datoriilor; își reproșa în zadar că o smulsese de la rangul, confortul și luxul vieții ei anterioare și că o adusese să trudească alături de el și să înfrunte grijile și supărările sub apăsarea sărăciei. Era otravă curată pentru sufletul lui să vadă cum acea femeie splendidă, talentată, cândva atât de curtată și de admirată, devenise o casnică aferată, cu mâinile și mintea încontinuu ocupate cu treburile gospodăriei și cu gestionarea cheltuielilor acesteia. Însăși bunăvoința cu care-și îndeplinea îndatoririle, voioșia cu care suporta vicisitudinile și bunătatea care o împiedica să-i aducă lui chiar și cel mai mic reproș, toate au ajuns să contribuie la agravarea suferinței tatei, care se chinuia singur. Astfel, mintea i-a atacat trupul și i-a dezechilibrat sistemul nervos, care, la rândul lui, a sporit tulburarea minții până când, încetul cu încetul, sănătatea i-a fost serios afectată; în plus, niciuna din noi nu reușea să-l convingem că situația nu era nici pe jumătate atât de neagră, de disperată, cum îl făcea să-și închipuie imaginația sa morbidă.

Faetonul purtat de ponei, atât de util, fu vândut împreună cu poneiul voinic și bine hrănit, atât de drag nouă, care hotărâserăm cu toții că avea să-și sfârșească zilele în tihnă și că nu îl vom da niciodată altcuiva; micul șopron și grajdul au fost închiriate, servitorul și cea mai prețioasă (fiind și cea mai costisitoare) din cele două slujnice au fost concediați. Hainele ne erau cârpite, întoarse pe dos și peticite până la limita extremă a decenței; hrana noastră,

dintotdeauna modestă, fu acum simplificată la un nivel fără precedent, cu excepția felurilor preferate ale tatei. Cărbunii și lumânările erau economisite la sânge: perechea de lumânări fusese redusă la o singură lumânare – și aceea utilizată cu cea mai mare chibzuință –, iar cărbunii erau drămuși cu grijă în șemineul pe jumătate gol, mai ales atunci când tata era plecat să-și vadă de îndatoririle preoțești sau era ținut la pat de vreo maladie. În aceste ocazii ne sprijineam picioarele de grilajul șemineului, zgândăream în răstimpuri jarul muribund, adunându-l grămadă, iar din când în când presăram rămășițe de praf sau resturi de cărbune atât cât să ținem focul aprins. Cât despre covoare, acestea s-au tocit în timp până s-au jerpelit, fiind peticite și cârpite chiar mai mult decât hainele pe care le purtam. Pentru a scuti plata unui grădinar, eu și Mary ne-am asumat sarcina de a ne ocupa de grădină, iar pregătirea hranei și toate treburile gospodăriei pe care nu le-ar fi putut face o singură slujnică au fost preluate de mama și de Mary, cu puțin ajutor ocazional din partea mea; numai puțin pentru că, deși în ochii mei devenisem deja femeie, pentru ele eram încă o copilă, iar mama, asemenea celor mai multe femei active și descurcărețe, n-a avut parte de niște fiice prea energice. De aceea, fiind atât de discuită și de harnică, nu fusese niciodată tentată să-și încredințeze treburile unui intermediar, ci, dimpotrivă, era dispusă să acționeze și să gândească atât pentru ceilalți, cât și pentru ea însăși. Oricare ar fi fost problema, mama tindea să creadă că nimeni nu ar fi putut să o rezolve mai bine decât ea, așa încât de fiecare dată când mă ofeream să o ajut, primeam răspunsuri de genul:

— Nu, scumpo, chiar nu poți, nu ai nimic de făcut aici. Du-te și ajut-o pe sora ta sau convinge-o să iasă la plimbare cu tine; spune-i că nu trebuie să stea pe scaun atât de mult și nici să rămână tot timpul în casă, așa cum face ea. De-aia și este atât de firavă și de palidă!

— Mary, mama mi-a spus să te ajut pe tine sau să te conving să ieși cu mine la plimbare; zice că o să devii firavă și palidă dacă stai tot timpul în casă!

— N-ai cu ce să mă ajuți, Agnes, iar eu nu pot să ies *cu tine* pentru că am prea multă treabă.

— Lasă-mă, atunci, să te ajut.

— Chiar nu ai cum, copilă dragă. Du-te și exersează-ți talentul muzical sau joacă-te cu pisoii.

Era tot timpul ceva de cusut, însă nu fusesem învățată nici măcar să croiesc o rochie, iar cu excepția tivitului și a cârpitului, nu eram în stare de prea multe nici în acest domeniu; asta pentru că atât mama, cât și Mary, decisese că era mult mai ușor să lucreze ele însele decât să pregătească terenul pentru mine. În afară de asta, preferau să mă vadă studiind sau distrându-mă, fiindcă urma să am timp berechet pentru a sta aplecată asupra lucrului de mână, ca o femeie serioasă, când pisicuța mea preferată avea să fie o cotoroanță bătrână. În aceste condiții, deși nu eram cu mult mai utilă decât pisica, trândăvia mea nu era chiar nejustificată.

În acele vremuri dificile nu am auzit-o pe mama plângându-se nici măcar o dată de lipsa banilor. Odată, când se apropia vara, ne-a spus mie și lui Mary:

— Cât de bine i-ar prinde tatălui vostru să petreacă vreo câteva săptămâni într-o stațiune! Sunt sigură că aerul de la mare și schimbarea de peisaj i-ar fi de un imens folos. Numai că, vedeți, nu sunt bani, a adăugat ea cu un suspin.

Noi ne-am exprimat din toată inima dorința ca acest lucru să fi fost cu puțință și am regretat amarnic că nu era așa.

— Ei haide, haide, spuse mama, nu are rost să ne văităm. Poate vom reuși, cumva, să ne aducem planul la îndeplinire. Mary, tu desenezi foarte frumos. Ce-ai spune să mai pictezi câteva tablouri, în stilul tău cel mai reușit, să le înrămăm și, împreună cu desenele în acuarelă pe care le-ai realizat deja, să încercăm să le vindem vreunui negustor de tablouri boem, care să aibă inspirația de a le aprecia meritele?

— Mamă, dacă tu crezi că tablourile mele *ar putea* fi vândute și că ar valora ceva, aș fi încântată.

— Merită să încercăm, draga mea. Tu pictează, iar eu voi încerca să găsec un cumpărător.

— Mi-aș dori să pot face și *eu* ceva, le-am spus.

— Tu, Agnes? Cine știe? Și tu desenezi destul de bine: dacă ai alege ceva simplu ca subiect de inspirație, m-aș încumeta să afirm că vei realiza un tablou pe care vom fi mândri să-l expunem.

— Dar eu mă gândesc la altceva, mamă, și mă gândesc de mult timp la asta, însă nu am îndrăznit să vă spun.

— Serios? Spune-ne, te rog, despre ce este vorba!

— Mi-ar plăcea să fiu guvernantă.

Mama lăsa să-i scape o exclamație de uimire și începu să râdă. De mirare, sora mea scăpă lucrul din mână și exclamă:

— *Tu*, Agnes, guvernantă? Cred că visezi!

— Ei bine, eu nu văd nimic *atât* de extraordinar în asta! Nu pretind că sunt în stare să instruiesc fete mai mari, însă cu siguranță aș putea să educ copiii mai mici. Mi-ar plăcea atât de mult! Iubesc copiii. Mamă, lasă-mă să încerc!

— Dar încă nu știi să ai grijă nici de *tine însăși*, draga mea, iar copiii mici au nevoie de mai mult discernământ și de mai multă experiență pentru a fi îndrumați decât cei mai mari.

— Am împlinit optsprezece ani, mamă, și sunt în stare să am grijă atât de mine, cât și de alții. Pentru că nu mi-au fost niciodată puse la încercare, nu cunoști nici jumătate din înțelepciunea și chibzuința de care dispun!

— Gândește-te numai ce ai face fără mine și fără mama, care să vorbim și să acționăm în locul tău, într-o casă plină de persoane necunoscute, cu o grămadă de copii – în afară de tine –, de care să trebuiască să ai grijă și să nu contezi pe nimeni căruia să-i ceri sfatul, spuse Mary. Nu ai ști nici cu ce să te îmbraci!

— Pentru că fac întotdeauna ceea ce-mi spui, crezi că nu pot gândi și singură; pune-mă la încercare și vei vedea de ce sunt în stare; asta este tot ce-mi doresc.

În acel moment apăru tata și i se aduse la cunoștință subiectul discuției.

— Cum, micuța mea Agnes, guvernantă? exclamă și, cu toată tristețea care-l apăsa, râse și el la auzul ideii.

— Da, tată, și te rog ca măcar *tu* să nu te împotrivești: mi-ar plăcea foarte mult să fiu guvernantă și sunt convinsă că m-aș descurca de minune.

— Dar, draga mea, nu ne-am putea lipsi de tine.

Și ochii i se umplură de lacrimi când adăugă:

— Nu, nu! Oricât am fi de strâmtorați, cu siguranță că nu am ajuns într-o situație atât de disperată.

— O, nu! spuse și mama. Nu este deloc nevoie să facem acest pas; este numai o toană de-a ei. Așa că trebuie să-ți ții gura, fată rea ce ești, pentru că deși tu ești atât de dispusă să ne părăsești, știi foarte bine că noi nu ne putem despărți de *tine*.

Am fost redusă la tăcere în ziua aceea și în multe alte zile care i-au urmat, însă nu renunșasem definitiv la proiectul atât de drag mie. Mary și-a scos ustensilele de desenat și s-a pus, conștiincioasă, pe treabă. Le-am scos și eu pe ale mele, însă în timp ce desenam mă gândeam la altceva. Cât de frumos ar fi fost să devin guvernantă! Să ies în lume, să încep o viață nouă, să fac ce vreau, să-mi pun la încercare capacitățile nefolosite, să-mi verific puterile necunoscute, să-mi câștig traiul și ceva în plus care să-i aline și să-i ajute pe tata, pe mama și pe sora mea, ca să nu mai vorbim de faptul că i-aș fi scutit de povara de a mă hrăni și a-mi cumpăra haine. Voiam să-i arăt tatei de ce era capabilă micuța lui Agnes și să le conving pe mama și pe Mary că nu eram o ființă chiar neajutorată și lipsită de minte, cum credeau ele. Și apoi, ce minunat ar fi fost să-mi fie încredințate îngrijirea și educarea unor copii! Orice ar fi spus alții, mă simțeam foarte pregătită pentru această însărcinare: amintirea gândurilor din copilărie ar fi fost un îndrumător mai competent decât sfătuitoarea cel mai experimentat. Pentru micuții mei elevi nu trebuia decât să-mi amintesc cum